

รากฐานทางศิลปะและวัฒนธรรมภาคใต้ที่รัฐยะไข่

พิเชษฐ์ เปียร์กลิ่น¹

ภาพแบบจำลองหอศิลปวัฒนธรรมภาคใต้

ท่านผู้อ่านที่เคารพ วารสารรัฐยะไข่ฉบับนี้ได้เปิดตัวคอลัมน์ใหม่ขึ้นมาอีกหนึ่งคอลัมน์ เป็นมุขเล็ก ๆ ชื่อ “มุขศิลป์” ว่ากันด้วยเรื่องงานศิลปกรรม ความเคลื่อนไหวในแวดวงศิลปกรรมภาคใต้ ตลอดจนนำเสนอผลงานศิลปกรรมที่มีคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ในหลากหลายระดับเสนอแก่ท่านผู้อ่าน เป็นการเพิ่มมรดกในมุขที่ขาดหายไป ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ศิลปะเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต (ที่ดี) ของมนุษย์ นอกเหนือไปจากปัจจัยพื้นฐาน 4,5,6 ประการ (ไม่แนใจนัก) แต่มั่นใจที่สุดคือเมื่อทุกอย่างที่ร่างกายต้องการถูกเติมเต็มแล้ว ทางด้านจิตใจ (ซึ่งศิลปะเป็นเช่นเดียวกับศาสนา) ได้บันดาลใจให้มนุษย์มีจิตใจละเอียดอ่อน บันดาลอารมณ์สะท้อนใจในสิ่งที่ตั้งงาม ช่วยขัดเกลาจิตวิญญาณและจิตใจของคนให้หลุดพ้นปรารถนาขึ้น นับเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต (ที่ดี) ซึ่งมีได้หมายความว่า การประกอบสัมมาอาชีพอื่น หรือประกอบวิชาชีพอื่น ๆ จะมีจิตใจไม่ดี หยาบ กระด้าง แท้จริงแล้วทุกสาขาอาชีพสามารถเข้าถึงความงามและความสุขที่แท้จริงได้ทั้งหมด แต่การแสดงออกทางศิลปะนั้นเป็นการทำหน้าที่โดยตรงเพื่อ “รับใช้ความงาม” กระนั้นก็มีได้หมายความว่า คนทำงานศิลปะทุกคนจะมีจิตใจงดงามและสูงส่งตามอุดมคติที่คาดหวัง ทุกอย่างขึ้นอยู่กับระดับของจิตใจอันเป็นฐานทุนเดิมของปัจเจกบุคคลนั้นๆ รวบรวมสติความและสรุปล่างๆ แบบพันธง (ภาษานักการเมือง) ว่าทิศทางจุดมุ่งหมาย หรือแนวคิดอันเลื่อนกลางของคอลัมน์ “มุขศิลป์” นี้ จะนำเสนอผลงานศิลปะชิ้นดี ๆ ทั้งเก่า-ใหม่

¹ อาจารย์โครงการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ที่มีคุณค่าทางศิลปะของบรมครูช่าง, ศิลปิน, นักศึกษา และนักเรียน ในทุกระดับ ตลอดจนความเคลื่อนไหวที่น่าสนใจในแวดวงศิลปกรรมทั้งภาคใต้ และภาคอื่นๆ ของประเทศทั้งไทยและเทศมานำเสนอแก่ผู้อ่านได้ชื่นชมและตติงวิจารณ์กันให้แจ่มให้ป็นปกติวิสัย

อารัมภบทเกริ่นนำถึงแนวคิด หรือเป้าหมายอันเลือนลางของคอลัมน์ “มุมนศิลปะ” มาพอสมควร ที่สุดของการเปิดตัวคอลัมน์มุมนศิลปะนี้นับเป็นนิมิตหมายที่ดียิ่ง สืบเนื่องจากเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2543 ที่ผ่านมา ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ชวน หลีกภัย ได้เป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์หอศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยโครงการจัดตั้งสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ดำเนินการตั้งงบประมาณเพื่อการก่อสร้างหอศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ขึ้นในปีงบประมาณ 2544 โดยการดำริของ ฯพณฯ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ตามนโยบายที่จะให้มีหอศิลป์ในทุกภาคของประเทศไทย ในวงเงิน 70,000,000 บาท (เจ็ดสิบล้านบาทถ้วน) ขึ้นที่ปัตตานี

ขอแสดงความยินดีกับอนุชนคนร่วมสมัยที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ของประเทศไทย ขอแสดงความยินดีกับมวลชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ และขอแสดงความยินดีกับมวลชนที่อาศัยอยู่รั้วรอบขอบต่ำบทรุสมิแล ปัตตานี ทุกท่าน ที่ทางมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้รับการอนุมัติจัดสร้างหอศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ขึ้นบนพื้นแผ่นดิน “รูสมิแล” ของเรา ดินแดนของเรารุ่งเรืองด้วยศิลปะและวัฒนธรรมมาในอดีตซึ่งเป็นศิลปะและวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ผสมผสานกันอย่างกลมกลืนระหว่างศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเป็นที่ทราบกันดี

จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งหอศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ก็เพื่อเป็นศูนย์กลางจัดแสดงภูมิปัญญาของศิลปิน ในการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมร่วมสมัยและศิลปะแบบประเพณีเพื่อรองรับการขยายตัวของวงการศิลปะสมัยใหม่ และศิลปะร่วมสมัยของศิลปินในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ตลอดจนศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินในระดับนานาชาติ รวมถึงนักเรียน นักศึกษาศิลปะที่มีผลงานการสร้างสรรค์ที่อยู่ในระดับดีเยี่ยมแต่ขาดเวทีในการแสดงออกทางด้านศิลปะ และเป็นสถานที่ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวอันเป็นฐานทางวัฒนธรรมในอดีตจนถึงปัจจุบัน

หอศิลปวัฒนธรรมภาคใต้แห่งนี้ จะเป็นฐานหนึ่งของรากฐานทางวัฒนธรรมที่ปรากฏชัดเป็นรูปธรรม เป็นแหล่งปฏิบัติการของนักศึกษาที่ศึกษาสาขาวิชามานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี โบราณคดี พัฒนาสังคม ภาษาและวรรณคดี ตลอดจนเป็นแหล่งความรู้ของเยาวชนและประชาชนทั่วไป เพื่อโน้มนำให้เยาวชนและคนในชาติเกิดความภาคภูมิใจ เกิดความรักและหวงแหนศิลปะและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ หอศิลปวัฒนธรรมภาคใต้แห่งนี้จะเป็นฐานทางภูมิปัญญาที่มั่นคง เพื่อการอนุรักษ์รักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาอันล้ำค่าของชาติและเป็นสะพานเชื่อมโยงสู่การสืบทอดและสร้างสรรค์ศิลปกรรมอันมีพื้นฐานทางด้านแนวคิด รูปแบบ เทคนิควิธีการ ตลอดจนกระบวนการสร้างงานศิลปกรรมที่มั่นคงเปี่ยมด้วยเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอย่างชัดเจนสืบไป

การเปิดตัวของ “มุมนศิลปะ” ในฉบับนี้ขอนำเสนอภาพบรรยากาศในพิธีวางศิลาฤกษ์ซึ่งมีทั้งภาพพิธีกรรมทางศาสนาและการร่วมแสดงนิทรรศการภาพพิมพ์ของบุคลากรที่สอนศิลปะและนักศึกษาศิลปะของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ให้เป็นที่ประจักษ์

ฯพณฯ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีลงนามในสมุดเยี่ยม

บรรยากาศในขณะประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

พราหมณ์จากจังหวัดพัทลุงทำพิธีทางศาสนา

อุปกรณ์แผ่นศิลาฤกษ์และเครื่องประกอบพิธี

ฯพณฯ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีวางศิลาฤกษ์

รศ.ดร.ประเสริฐ ชิตพงษ์ อดีตรบเดิมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ร่วมวางศิลาฤกษ์

ฯพณฯ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีชมสภาพภูมิทัศน์
และบริเวณสถานที่ก่อสร้างหอศิลปวัฒนธรรม ภาคใต้

จุดวางศิลาฤกษ์และสภาพภูมิทัศน์สถานที่ก่อสร้าง

หลังจากเสร็จพิธีวางศิลาฤกษ์หอศิลปวัฒนธรรม ภาคใต้
ฯพณฯ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี เปิดงานนิทรรศการภาพพิมพ์

ครูอาจารย์และผู้มีเกียรติร่วมเปิดนิทรรศการภาพพิมพ์

ภาพผลงานภายในงานนิทรรศการภาพพิมพ์ของคณาจารย์ โครงการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ และนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา

ข้อมูลประกอบ

ทางโครงการจัดตั้งสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนาได้ดำเนินการประกาศจ้างการออกแบบหอศิลป์-วัฒนธรรมภาคใต้ โดยบริษัท โพรเอ็มกรุ๊ป จำกัด เป็นผู้ได้รับพิจารณาให้เป็นผู้ดำเนินการออกแบบตามรายละเอียดการออกแบบและความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอยและขอบเขตงาน โดยข้อกำหนด ดังนี้

1. จะต้องแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดการวางผังทางด้านสถาปัตยกรรม และภูมิสถาปัตยกรรม ผังเมืองให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมเดิมของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
2. จะต้องแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ใช้สอยในอาคารที่เหมาะสม รวมถึงการจัดลักษณะของการจัดแสดงนิทรรศการด้านต่างๆ ครุภัณฑ์ลักษณะการจัดแสดงนิทรรศการทั้งนิทรรศการถาวร และนิทรรศการชั่วคราว ระบบอาคารที่เหมาะสม
3. งบประมาณที่ได้รับจำนวน 70,000,000 บาท แบ่งเป็น 2 ปี คือ พ.ศ.2544 อาคารหอศิลป์ภาคใต้ และ พ.ศ.2545 อาคารหอวัฒนธรรมภาคใต้ แต่ในการก่อสร้างจริง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สามารถจัดจ้างได้เพียง 30,000,000 บาท ในปีงบประมาณ 2544 ดังนั้น ผู้ออกแบบจะต้องแสดงให้เห็นชัดเจนว่าส่วนประกอบอาคารส่วนใดเป็นงานก่อสร้างสำหรับปีงบประมาณ 2544 และส่วนใดเป็นปีงบประมาณ 2545
4. ผู้เข้าประกวดจะต้องแสดงให้เห็นแนวความคิดถึงลักษณะท้องถิ่นภาคใต้ตอนล่างที่นำเข้ามาประยุกต์ในงานสถาปัตยกรรมของทั้งสองอาคารอย่างชัดเจน สวยงาม และเหมาะสม

ลักษณะอาคารเป็นอาคาร 2 ชั้น มีพื้นที่ใช้สอย ดังนี้

พื้นที่จัดแสดงงานศิลปะร่วมสมัย	5,681	ตารางเมตร
พื้นที่จัดแสดงงานวัฒนธรรม	1,380	ตารางเมตร
โรงละครกลางแจ้ง	540	ตารางเมตร
รวมพื้นที่ใช้สอย	7,601	ตารางเมตร

ลานประติมากรรมกลางแจ้งนอกอาคารพื้นที่ใช้สอยในอาคารหอศิลป์วัฒนธรรมภาคใต้ประกอบด้วย
ลักษณะอาคารเป็นอาคาร 2 ชั้น มีพื้นที่ใช้สอย ดังนี้

พื้นที่จัดแสดงงานศิลปะร่วมสมัย	5,681	ตารางเมตร
พื้นที่จัดแสดงงานวัฒนธรรม	1,380	ตารางเมตร
โรงละครกลางแจ้ง	540	ตารางเมตร
รวมพื้นที่ใช้สอย	7,601	ตารางเมตร

พื้นที่ใช้สอยของงานศิลปกรรม

ห้องโถงกลางอเนกประสงค์และห้องโถงต้อนรับ, ห้องประชุมและห้องบรรยายสรุป, ห้องนิทรรศการหมุนเวียน, ห้องนิทรรศการประจำ, ห้องเก็บผลงาน 2 และ 3 มิติ, ห้องเตรียมแสดงนิทรรศการ, ห้องทะเบียนและรับส่งของ, ห้องเก็บอุปกรณ์เตรียมแสดงนิทรรศการ, ห้องสมุดและข้อมูลทางวัฒนธรรม, ห้องปฏิบัติการศิลปะ, ห้องพักผู้จัดนิทรรศการ, สำนักงานส่วนบริหาร, ห้องอาหาร, ห้องครัวและห้องน้ำ, ห้องน้ำสาธารณะ, ลานรับส่งของนิทรรศการ, โรงละครเปิดกลางแจ้ง, ลานจอดรถบัส, รถยนต์

พื้นที่ใช้สอยของงานวัฒนธรรม

ห้องมหิดล, ห้องจำหน่ายตั๋วและของที่ระลึก, ห้องเตรียมแสดงนิทรรศการและคลังวัตถุ, ห้องปฏิบัติการของวัฒนธรรม, ห้องควบคุมระบบ LAN, ส่วนรับส่งของแสดงนิทรรศการ, ห้องน้ำสาธารณะ, โถงบันไดทางลาด, ส่วนแสดงนิทรรศการ ประกอบด้วย

- ประวัติศาสตร์โบราณคดี
- ปัตตานีศึกษา
- ศิลปะการแสดงและการแสดงพื้นบ้าน
- เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวอนุสรณ์
- เครื่องทองเหลือง
- แพทย์แผนไทย
- จิตรกรรมฝาผนัง
- ชาติพันธุ์วิทยา
- สงขลานครินทร์
- หลวงพ่อทวดอนุสรณ์
- ผ้าพื้นเมือง
- ศาสตร์ราชูธ
- ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

